

"על הפרק"

מפגש מחודש עם התנ"ך

שמואל ב' פרקים א'-ב'

לאחר מותם של שאול ובניו בגלבוע, נראים בארץ ניצני מלכותו של דוד. הפרקים מתארים את ביסוס מלכותו של דוד בחברון על רקע מות שאול והמלכת איש בושת בנו על ישראל.

"וַיִּקְרָאוּ בְּסֵפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים"

פרק א'

1 קראו את פרק א, ופרק ב פסוקים א-ט. בפסוקים אלה כלולים שלושה נושאים: סיפורו של הנער העמלקי על מות שאול ותגובת דוד (א-א-טז), קינת דוד (א, יז-כז), המלכת דוד וברכתו לאנשי יבש גלעד (ב, א-ט). מה המכנה המשותף בין הקטעים השונים, ומה ניתן ללמוד מהם על דרכו של דוד בביסוס מלכותו?

2 שימו לב לציוני הזמן הכלולים בפס' א. לאילו פרקים נקשר פרק א? השוו את הניסוח בראש הפסוק, ליהושע א,א ולשופטים א,א. מה סיבת הדמיון ביניהם?

3 עיינו בפסוקים ב-טז. והשוו לתיאור מותו של שאול בשמו"א לא, א-ו. מהן הסתירות בין שני התיאורים? עיינו בפירוש הרד"ק לשמו"א לא, א, ובפירוש הרלב"ג לשמו"א לא, ד.

רד"ק: 'כי מת שאול - קרוב למיתה, כמו 'בצאת נפשה כי מתה', כי לא מת עדיין עד שהמיתו העמלקי כמו שאמר הוא בבשורתו לדוד. ואפשר כי כזב העמלקי כי לא המיתו הוא אלא מצאו מת אחר שנפל על חרבו, ולמצוא חן בעיני דוד לפי מחשבתו אמר כן.

רלב"ג: 'ויקח שאול את החרב ויפול עליה: ידמה מזה המקום שכחש העמלקי שאמר לדוד שכבר הרג שאול ואולם אמר זה למצוא חן בעיני דוד כי יודע היה שנאת שאול אל דוד. ואפשר כי לא מת שאול בנפלו על חרבו והשלים להמיתו זה הגר העמלקי כמו שספר לדוד, והוא יותר נכון לפי מה שאחשוב.'

מהן שתי האפשרויות שעולות בדבריהם לתירוץ הסתירות? איזו אפשרות מסתברת בעיניכם? נסו לבסס דבריכם על הכתובים. לפשר תגובתו של דוד ראו את דבריו בפרק ד פסוק י.

4 מוצאו של הנער העמלקי נזכר פעמיים בפרק, (ח ויג). העמלקים נזכרים גם בראש הפרק (א), וקושרים את פרקנו להכאת העמלקים בידי דוד בשמו"א פרק ל. מה עשויה להיות משמעות הדגשה זו? נסו לחשוב על כך בפרספקטיבה רחבה יותר של תפקיד העמלקים במלכות שאול בספר שמואל. (שימו לב גם להקבלה המעניינת בין דברי דוד לנער העמלקי בפרקנו בפסוק יג לבין דבריו בפרק ל פסוק יג).

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רענגרט
The Sodie Rennet Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

perk.matan@gmail.com • טל': 02-5944555

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ"ך. מתן ירושלים

5 קינת דוד: לקינה יש מבנה כיאסטי. שימו לב למסגרת (יט,כז), לשני חלקי קינה (כ-כב; כד-כו) ולהקבלות ביניהם, ול'ציר המרכזי' שלה (כג). מה ההבדל באיפיון של שאול ויהונתן במחצית הראשונה של הקינה לבין המחצית השנייה? השוו גם בין יחסו של דוד אל שאול ליחסו ליהונתן. בעניין זה ראו את דברי המשנה באבות (ה,טו): "כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר בטלה אהבה, ושאינה תלויה בדבר אינה בטלה לעולם. איזו היא אהבה התלויה בדבר זו אהבת אמנון ותמר, ושאינה תלויה בדבר זו אהבת דוד ויהונתן".

פרק ב'

6 המלחמה בברכת גבעון: מהי המגמה הכללית של תיאור המלחמה? (ביחוד פסוקים יז; ל-לא) ראו גם להלן פרק ג פסוק א.

7 למלחמה שני שלבים, האחד מתואר בפסוקים יב-יז והשני בפסוקים יח-לב. מה תפקיד השלב הראשון? השוו לתיאור בשמו"א, א-יא (ביחוד לדברי גלית בפסוקים ח-ט).

8 הכתוב מקביל בין מהלכיו של יואב למהלכיו של אבנר. ציינו לעצמכם את ההקבלות השונות. מה הקו המשותף לכל פעולותיו של אבנר במהלך הסיפור, ולעומת זאת מה הקו החוזר את פעולות יואב ואחיו - בני צרויה?

"וַיְבִינּוּ בַּמִּקְרָא" < הרחבה

יופיה ועוצמתה היחודיים של קינת דוד הפכו אותה במרוצת הדורות לנכס צאן ברזל בעם ישראל. עד היום, קינת דוד נשמעת בימי זיכרון לאומיים ואירועי הנצחה. הקינה שמשה ספדנים בדורות שונים, שדרשו אותה והתאימו אותה לנפטרים להם ספדו. בחרנו להביא כאן שתי דוגמות רחוקות זו מזו בזמן ובסגנון, האחת מן המשנה והאחרת מהספרות העברית המתחדשת, שכל אחת מהן דורשת ומפרשת את קינת דוד בדרכה.

משנה נדרים ט, י:

מעשה באחד שנדר מבת אחותו הנייה והכניסוה לבית ר' ישמעאל ויפוח

אמר לו ר' ישמעאל: בני מזו נדרת?

אמר לו: לאו.

והתירו ר' ישמעאל.

באותה השעה בכה ר' ישמעאל ואמר:

בנות ישראל נאות הן אלא שעניות מנוולתן.

וכשמת רבי ישמעאל היו בנות ישראל נושאות קינה ואומרות

בנות ישראל על ר' ישמעאל בכינה

וכן הוא אומר "בנות ישראל על שאול בכינה

המלבישכם שני עם עדנים המעלה עדי זהב על לבושכם"

המשך בעמוד הבא

מתן וימן

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רענגרט
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

• טל': 02-5944555 • perek.matan@gmail.com

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ"ך. מתן ירושלים

”וַיְבִינּוּ בְּמִקְרָא” < המשך

יהונתן/יעקב פיכמן

נפלאות יהונתן! הה, לב נובע
עדנה ועוז ודמי - מה ארחמך!
מי עטרה נתנה לו - יסירה,
ללב ינוב אין חפץ במלוכה

גנון והאבק ולהיות רע
שאלת, יען נפשך בורכה.
זקוף אתה משנוא, ולא הכרע
יריב בנכלי סתר גבורתך.

ביום מסה, בקרב עם הפלשתים
אויבי עמך, תפול ומקום הרטיב
דמך רגבו לעד לא יזרע
שבולת לא תצמח, ציץ לא יאדים.

אך צליל שמך הטוב, גבור ורוע,
יפריח עד עולם כל דם נדיב.

סטודיו טלי אילן | 052-5513437